

Köszöntjük az Olvasót!

Köszöntjük a kedves Olvasót abból az alkalomból, hogy ezzel a példánnyal folyóiratunk huszadik számát veheti kézbe, melyben az alkalmazott nyelvészet és a kapcsolódó diszciplínák különböző részterületei iránt érdeklődőknek kínálunk sokrétű olvasnivalót. Ezen számunk első írásai azonban szomorú aktualitásból születtek: velük a magyarországi anglisztika egyik nagyjelentőségű tudósa, a 2019-ben elhunyt Korponay Béla Professzor Úr emléke előtt tisztelgünk, aki – amellet, hogy sokunk nagyra becsült és szeretett tanára volt a debreceni egyetem alap- és doktori képzésében, s az utóbbiban témavezetője is – a Miskolci Egyetemen az angol szakos képzést és tanszéket létrehozta, megszervezte és az Angol Nyelvészeti Tanszék első tanszékvezetője volt. Egykori tanítványai, későbbi munkatársai, a Debreceni és Pécsi Tudományegyetem, valamint a Miskolci Egyetem oktatói idézik fel alakját, megnyerő egyéniségét, gazdag életművének állomásait, teljesítményeit. A megemlékezések sorában elsőként Andor József Korponay Tanár Úrral 80. születésnapja alkalmából készített interjúját közöljük, amely tudományos igényű pályakép, s elhelyezi alakját a magyar és nemzetközi tudományos életben. Ezúttal is hálásan köszönjük a szerzőnek, hogy a szöveget rendelkezésünkre bocsátotta, másodközlését lehetővé tette. Ugyancsak hálásan köszönjük a Debreceni Egyetem vezető oktatóinak, Laczkó Tibor professzornak és Hollósy Bélának, hogy a sírnál elmondott beszédük folyóiratunkban való közlését engedélyezték.

Számunk gerincét a Miskolci Egyetem BTK Modern Filológiai Intézete, a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete, valamint az MTA Miskolci Területi Bizottságának Nyelvészeti Munkabizottsága által 2019. január 23-án megrendezett *Nyelvi közvetítés a digitalizáció korában* című konferencia szekcióiban elhangzott előadások írott változata adja. Nem túlzás azt állítani, hogy a digitalizáció forradalmasítja az alkalmazott nyelvészet valamennyi területét, a fordítástól a nyelvoktatásig. A konferencia egyik plenáris előadója, Bódi Zoltán tanulmányában azt mutatja be, milyen új kihívásokat támaszt a digitalizáció a hivatalos kommunikációval szemben (pl. a dokumentumok, adatok hálózati formába rendeződve nyilvánosságra kerülnek), és milyen társadalmi igények jelentkeznek ebben a vonatkozásban (közérthetőség, hatékonyság, hozzáférhetőség). Megállapítja, hogy az előbbieknél való megfeleléshez nyelvstratégiai lépések szükségesek. Áttekinti a közigazgatási modelleket, beszámol a Magyar Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Programról, valamint a Magyar Nyelvstratégiai Intézet tevékenységéről, kiadványairól, rendezvényeiről és képzési programjairól. Mészáros Attila plenáris előadásának írott változatában a számítógépes fordítás és fordítástámogatás területére kalauzol, a fordító munkáját hatékonyan segítő innovatív, képzésben is alkalmazható online technológiákat és eszközöket mutat be részletesen. Tisztázza a web 2.0 fogalmát, amelyen egymással összefonódó, gyorsan fejlődő

technológiák összessége értendő, melynek három alappillére az információ, a kommunikáció és a kapcsolat, s amely a kommunikációs használatban minőségi változásokat eredményez.

A gondolatébresztő plenáris előadásokat követően a munka három szekcióban folytatódott. Az „A” szekcióban (*Digitális kommunikáció*) hangzott el Csetneki Sándor előadása, amely meggyőzően, a hallgatósággal gyakorlati fogásokat, ötleteket is megosztva mutatta be, hányféle eszköz és tanulásszervezési lehetőség áll napjaink nyelvtanulójának rendelkezésére az internetes eszközök, okostelefonokon használható applikációk, e-bookok stb. révén, melyeket írásában szemléletes összefoglaló kifejezéssel a nyelvtanulás „digitális svájci bicskájának” nevez. Az internetes/elektronikus kommunikáció sajátosságainak kutatásával három tanulmány is foglalkozik. Domonkosi Ágnes írása a közösségi oldalak diskurzusait elemezve két ellentétes tendenciát tár fel: egyrészt a személyes megnyilatkozások a nyilvános jelleg miatt társadalmi szerepüvé válnak, másrészt a közéletinek szánt megnyilatkozások eltolódnak a személyesebb stílus felé. Érdekes megállapítást tesz az aposztrofé jelensége kapcsán, amely azt jelenti, hogy a hozzászóló nem a társalgás résztvevőjéhez, hanem egy, az eredeti hírben szereplő személyhez intézi mondanivalóját. Ez azonban – mint a szerző rámutat – valójában csak látszólagos megszólíthatóság, mely nyilvános tér formálásához nem járul hozzá, így a Habermas által is leírt egymás mellett elbeszélő, elszigetelt, az indulatok levezetésére szolgáló diskurzusok alakulnak ki. A felsőoktatásban tevékenykedő oktatók által jól ismert jelenség, a hallgatók és oktatók írásbeli kapcsolattartásának problémáit vizsgáló, a nyelvmenedzselés-elmélet keretében végzett kutatását mutatja be tanulmányában Ludányi Zsófia. Feltérképezi a típusproblémákat (pl. megszólítás) és a kezelésükre kialakított stratégiákat. Utal rá, hogy a problémák egyik oka a magyar nyelvközösség kulturális és értékrendbeli összetettségéből ered, abból, hogy nincs egységes, minden közösség által elfogadott norma. Pethő József írása különböző politikai beállítottságú hírportálok kommentjeit vizsgálja. A kommentet megnyilatkozásként, mint a diskurzus önálló egységét, a prototípus-elmélet keretében definiálja, megjegyezve, hogy vannak önálló diskurzusokhoz közelálló formái is. Megállapítja, hogy a kommentekben a bizalmas, informális, közömbös vagy értékmegvonó, vulgáris, városi népnyelvi és szleng elemek dominálnak, amit a szerző a médiatendenciákkal és a társadalmi normaváltozással magyaráz.

A „B” szekcióban (*Szaknyelvi kommunikáció*) elhangzott előadások közül Hardiné Magyar Tamara írása az egyházi nyelvhasználatról foglalkozik. Mivel azt a politikai, diplomáciai nyelvhasználat egy típusának tekinti, amely viszont egyfajta nyelvi küzdőtér, arra keresi a választ, megnyilvánul-e ez az egyházi nyelvhasználatban. A Vatikán hivatalos lapja, az *Osservatore Romano* különféle témájú cikkeinek elemzésével igazolja, hogy az egyházi nyelvhasználat elsősorban pozitív üzeneteket kíván közvetíteni hívők és nem hívők számára egyaránt. A sport nyelvéről foglalkozik H. Tomes Tímea tanulmánya. A téma jelentőségét az adja, hogy a sport társadalmi jelentősége gyökeresen megváltozott. Egyrészt az egészségtudatos magatartás terjedése következtében a sport a legfontosabb szabadidős tevékenységek egyike lett, másrészt a versenysport szakma és egyben a szórakoztató-

ipar része. Emiatt a sport nyelve talán a legdinamikusabban fejlődő szaknyelv. A szerző kérdőíves felméréssel vizsgálja, milyen szerepe van a szaknyelv ismeretének és a szakmai kommunikációs ismereteknek a sportoktatás hatékonyságában. Megállapítja, hogy a kommunikációban a szaknyelv ismeretének növekedésével párhuzamosan csökken a redundancia. Fordítási projektmunkát ismertet Kalcsó Gyula és Ertl-Bakos Balázs cikke, amelynek keretében egy fordítói csapat a maga nemében egyik legismertebb és legszélesebb körben használt rendszer, a Drupal nyílt forráskódú tartalomkezelő rendszer/szoftver felhasználói kézikönyvének magyar nyelvre fordítását végzi. A fordítás következetessége érdekében példákkal illusztrálva rögzítették a fordítási alapelveket (pl. személytelenség a tegezés és magázás elkerülésére, névelőhasználat, többes szám használata). A terminológiai egységességet terminológiai szószerkesztő összeállításával biztosítják. A tanulmány bemutatja a munka során felhasznált CAT-eszközöket és a fordítás folyamatát. A jogi szaknyelvet vizsgálja Kovács Tímea írása. Azt kutatja, hogy angol nyelvről magyar nyelvre fordító által átültetett fordításokban, lektorált fordításokban és neurális gépi fordításokban milyen mértékben van jelen a forrásnyelvi interferencia jelensége, ami a szerző hipotézise szerint a lényegileg szintetikus jellegű magyar nyelvű szövegekben az analitikus elemek magasabb arányában nyilvánul meg. A vizsgált szerződésszövegben a lektori javítások a magyar nyelvre jellemző szintetikus sajátosságokat szintaktikai szinten érvényesítik, morfológiai szinten azonban megmaradnak az analitikus elemek. Érdekes megállapítása, hogy az eredetileg magyar nyelven írott szerződésszöveg is nagyszámú analitikus jegyet tartalmaz. Rási Szilvia tanulmánya kérdőíves felméréssel vizsgálja, milyen tendenciák figyelhetők meg tanárszakos hallgatók tudományos írásokkal kapcsolatos címadási gyakorlatában. A felmérés során a hallgatóknak előre megírt absztraktokhoz kellett címet alkotniuk, s többségükben a média nyelvhasználatának elemeit alkalmazó, a figyelemfelhívó típusba tartozó, számos esetben játékos, a nyelvi humor eszközeit alkalmazó címek születtek.

A konferencia „C” szekciójának témája *Fordítás és terminológia* volt. Ebben a szekcióban a műfordítás kérdéseivel foglalkozik Lőrincz Julianna tanulmánya. Két Ady Endre-vers jelentésváltozásait vizsgálja orosz és angol nyelvű szövegváltozatokban az ismétlés, ellentét és párhuzam retorikai alakzataira fókuszálva. Meggyőzően bizonyítja, hogy a vizsgált fordítások nem követik annyira a célnyelvi kánont és nem távolodnak el olyan mértékben a forrásnyelvtől, hogy pragmatikai adaptációnak, újraírásnak tekinthessük őket. Simigné Fenyő Sarolta írása a természetes (szótári megfelelők szintjén létező) és az egyirányú (forrásnyelvtől célnyelv felé haladó) ekvivalencia megvalósulását vizsgálja színnevek fordítása során. Következtetése az, hogy alapszínnevek fordításakor a természetes ekvivalencia az egyirányúnál gyakrabban érvényesül, míg egyirányú ekvivalencia valósul meg jellemzően akkor, amikor különböző szemantikai tartalmakat, szimbolikus jelentéseket kell közvetíteni.

Dobos Csilla tanulmánya a nyelvpedagógia területére vezet. A Miskolci Egyetem Modern Filológiai Intézetében zajló *Nyelvkaland ME* nevű nagyprojektben részt vevő, hátrányos helyzetű középiskolás tanulók nyelvtanulását élményfoglalkozások

megtartásával segítő hallgatók körében végzett, zárt és nyitott kérdéseket egyaránt tartalmazó online kérdőíves felmérés eredményeit elemzi. A felmérés célja egyrészt a hallgatók külső és belső motivációs tényezőinek, másrészt annak feltárása volt, milyen kompetenciáik fejlődtek a projektben való részvétel révén.

Könyvszemle rovatunkban Andor József ismerteti a humorkutatás két neves amerikai nyelvész szakértője, Alleen Pace Nilsen és Don L. F. Nilsen *The Language of Humor: An Introduction* című, tankönyvként is használható, bár erősen amerikai kulturális beágyazottságú munkáját. A mű valamennyi egységét részletesen bemutató könyvkritika méltatja a munka gazdag példaanyagát, ugyanakkor rámutat, hogy a címmel ellentétben e példák nyelvészeti szempontú elemzése végül is nem történik meg, az olvasó nem kap bevezetést a humoros kommunikáció nyelvi, nyelvészeti leírásába, a mű inkább kultúrenciklopédiának tekinthető. A recensens ez utóbbival kapcsolatban viszont néhány fontos téma terület (pl. rendőrségi nyelvhasználat) tárgyalását hiányolja. A tudományos igényű recenzióban idézett művek lehetővé teszik az érdeklődő olvasó számára, hogy a téma nyelvészeti vonatkozásait illetően is kellően tájékozódhasson.

Bodnár Ildikó recenziója Lőrincz Julianna *Kontrasztív nyelvészet, kontrasztív stilisztika* című, a Selye János Egyetemen megjelentetett tankönyvét mutatja be. Műfajából eredően a munka egyes tematikai egységei az érintett tudományterületek (kontrasztív nyelvészet, fordítás- és műfordítás-elmélet, műfordítások funkcionális stilisztikai értelmezése) alapjaiba vezetik be az olvasót. A recenzió kiemelten foglalkozik a könyvben szereplő Petőfi, Arany, József Attila, Kosztolányi verseiből, valamint Örkény és Szabó Magda prózai alkotásaiból készült műfordítások összehasonlító elemzéseivel, amelyek meggyőzően szemléltetik az elméleti részben bemutatott funkcionális stilisztikai módszer következetes alkalmazását.

Pataki Éva a Nyíregyházi Egyetemen Karádi Zsolt és Pethő József szerkesztésében *Az empiriától az elméletig. Tanulmányok a nyelv- és irodalomtudományok köréből* címmel megjelent, a Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetben folyó kutatásokat bemutató kötetet ismerteti, mely igen sokszínű kutatási palettát mutat. A kötet írásokat közül többek között a fordítástudomány, a dialektológia, a nyelvoktatás, az anyanyelv-oktatás, a nyelvi tájkép, a műfordítás, a funkcionális kognitív stilisztika, az etimológia, a tartalom alapú nyelvoktatás, a névtan, az irodalom- és színháztudomány, a filmművészet és az ukrainisztika területéről.

Pethő József recenziója egy igazán színes olvasmányt ajánl az olvasó figyelmébe: *A színek és a színnevek világa* című tanulmánykötetet ismerteti, melyet főszerkesztőként Székely Gábor jegyezt. A komplex munka nemcsak nyelvészeti szempontból foglalkozik a színekkel és színelnevezésekkel. A kötetben külön tanulmányok szólnak a színről mint fizikai jelenségről és a színek történelmi szerepének változásáról. Mint azt a recensens kiemeli, a nyelvészeti megközelítés is sokrétű: találunk írást a kötetben a színelnevezésekkel kapcsolatos kérdésekről a műfordításban, a vonatkozó nyelvi univerzálékról, valamint 12 nyelv (pl. angol, német, francia, olasz, orosz, finn, cseh, kínai, koreai) színelnevezéseinek a magyar színnevekkel való egybevetéséről.

Köszönetnyilvánítás

A folyóirat szerkesztőbizottsága hálás köszönetét fejezi ki a kiadvány írásainak lektorálásában részt vevő kollégáknak.

Szabóné Papp Judit
főszerkesztő